

*Agnieszka Rabiej**, *Małgorzata Banach***

 <https://orcid.org/0000-0002-9360-6794>

 <https://orcid.org/0000-0003-1207-7673>

TESTOWANIE BIEGŁOŚCI JĘZYKOWEJ UCZNIÓW W WIEKU SZKOLNYM NA PRZYKŁADZIE JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Słowa kluczowe: egzamin certyfikacyjny, testowanie, biegłość językowa, młodzież szkolna, dwu- i wielojęzyczność

Streszczenie. Artykuł porusza kwestię testowania i certyfikacji znajomości języka polskiego u uczniów dwu- i wielojęzycznych. Autorki przedstawiają polskie i zagraniczne rozwiązania systemowe, charakteryzując zróżnicowane podejścia do koncepcji poświadczenia znajomości polszczyzny zarówno w Polsce, jak i w Niemczech, Irlandii oraz w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Szczegółowo zostały omówione: niemiecka matura z języka polskiego (Abiturprüfung Polnisch) oraz tamtejszy certyfikat TELC, irlandzki Leaving Certificate Polish oraz amerykańska Seal of Biliteracy i egzamin LOTE Polish. Autorki tekstu zwracają przy tym uwagę na nowość, jaką w Polsce stanowią egzaminy certyfikacyjne z JPJO w tzw. *grupie dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży* i prezentują wyniki sondażu opinii na ten temat wśród zdających w wieku 14–17 lat, uwypuklając znaczenie i rolę tych egzaminów z perspektywy młodzieży. W podsumowaniu dyskutowana jest kwestia konkurencyjności polskich egzaminów certyfikacyjnych DiM wobec tego typu oferty zagranicznej.

1. WSTĘP

System certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego (JPJO) został wprowadzony w Polsce w 2004 r., umożliwiając zdawanie egzaminów z JPJO dorosłym cudzoziemcom z całego świata na trzech poziomach zaawansowania: B1, B2 i C2¹. Kilkanaście lat później po raz pierwszy włączono do tego systemu także egzamin dla kandydatów w wieku szkolnym (14–17 lat), początkowo tylko na

* a.rabiej@uj.edu.pl, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Glottodydaktyki Polonistycznej, Zakład Języka Polskiego Jako Obcego, ul. Grodzka 64, 31-044 Kraków.

** małgorzata.banach@uj.edu.pl, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Glottodydaktyki Polonistycznej, Zakład Języka Polskiego Jako Obcego, ul. Grodzka 64, 31-044 Kraków.

¹Początkowo dla osób dorosłych dostępne były wyłącznie trzy wymienione wcześniej poziomy. W 2018 r. zostały dodane także poziomy A2 i C1.

poziomie B1 (2017 r.), ale od 2018 r. również na poziomie B2. Zmiany te były rezultatem reformy systemu certyfikacji z 2015 r., wprowadzonej na mocy *Ustawy o języku polskim z 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o języku polskim* oraz dwóch rozporządzeń: *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 grudnia 2015 r. w sprawie Państwowej Komisji do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego* i *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lutego 2016 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego*. W wyniku modyfikacji całego systemu poświadczania znajomości JPJO egzaminy certyfikatowe stały się dostępne nie tylko dla dorosłych zdających (dla których w ramach reformy wprowadzono także egzaminy na nowych poziomach zaawansowania – A2 i C1), ale i dla uczniów cudzoziemskich, często dwu- i wielojęzycznych, mieszkających w Polsce na stałe lub przebywających w naszym kraju tymczasowo, np. dzięki rocznej wymianie międzyszkolnej i międzynarodowej. Niemniej największym beneficjentem tych zmian stali się uczniowie polonijni, którzy – po raz pierwszy w historii szkolnictwa polonijnego – uzyskali możliwość zdobycia pełnoprawnego dyplomu, który poświadczałaby ich znajomość polszczyzny przez państwo polskie. Drugą, znaczącą, grupą osób zainteresowanych pozyskaniem takiego certyfikatu okazali się uczniowie słowiańscy (głównie z Ukrainy), pragnący w niedalekiej przyszłości podjąć studia w Polsce. Od trzech lat, odkąd dostępne są egzaminy certyfikatowe z JPJO w tzw. *grupie dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży*, tendencja ta utrzymuje się². Celem artykułu jest zarówno przedstawienie formuły tego nowego egzaminu, jak i zaprezentowanie innych przykładów oceny biegłości językowej młodzieży wielokulturowej w świecie. Niniejszy tekst jest pokłosiem projektu *Testowanie i ocenianie biegłości językowej uczniów szkół polonijnych*, przeprowadzonego w 2017 r. przez zespół badaczy z Uniwersytetu Jagiellońskiego a współfinansowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej³. Projekt był realizowany we współpracy z partnerami zagranicznymi z Republiki Federalnej Niemiec, Irlandii i Stanów Zjednoczonych. Stąd też rozwiązania przyjęte w tych właśnie krajach oraz w Polsce posłużą za przykład zróżnicowania systemowego w zakresie poświadczania znajomości polszczyzny u uczniów w wieku szkolnym. Wykorzystane w artykule dane zostały zgromadzone na podstawie analizy dokumentów instytucji oświatowych, źródeł internetowych oraz informacji udzielonych przez osoby zajmujące się nauczaniem i promocją języka polskiego w świecie.

² Zob. A. Rabiej, w przygotowaniu.

³ Projekt był adresowany do nauczycieli oraz kadry zarządzającej szkół polskich za granicą, pragnącej doskonalić swoje umiejętności przedmiotowe, metodyczne, psychologiczne i menedżerskie. Współtworzyli go glottodydaktycy z Polski (dr Agnieszka Rabiej, UJ – kierownik projektu; dr Małgorzata Banach, UJ; Kalina Haniak, UJ; dr hab. I. Janowska, prof. UJ; dr hab. Waldemar Martyniuk, prof. UJ; Sabina Nizio, UJ; Anna Nowakowska, UJ) oraz współpracownicy zagraniczni (dr Dorota Andraka, Centrala Polskich Szkół Doksztalujących w Ameryce, USA; Liliana Barejko-Knops, Związek Nauczycieli Języka Polskiego i Pedagogów, Niemcy; Agnieszka Grochola, Polska Macierz Szkolna w Irlandii, Irlandia).

2. EGZAMIN CERTYFIKATOWY Z JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO DLA MŁODZIEŻY – PRZYKŁAD POLSKIEGO SYSTEMU

Jak wspomniano powyżej w polskim systemie dostępne są egzaminy dla młodszych kandydatów (w wieku 14–17 lat) na dwóch poziomach biegłości językowej: B1 i B2. Każdy z egzaminów sprawdza umiejętności uczniów w posługiwaniu się polszczyzną w odniesieniu do uniwersalnych wskaźników biegłości przyjętych dla tych poziomów w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie* (2003) oraz w oparciu o standardy wymagań egzaminacyjnych dla JPJO (*Rozporządzenie Ministra Nauki...*, 2016)⁴. Niemniej egzaminy dla młodzieży różnią się od egzaminów dla dorosłych na poziomach B1 i B2 zarówno tematyką tekstów, jak i typem zadań oraz instrukcji, dostosowanych do potrzeb i możliwości rozwojowych uczniów w wieku szkolnym. W porównaniu z testami dla dorosłych inna jest także liczba zadań tworzących niektóre części egzaminu (zob. poziom B1) lub czas przeznaczony na ich napisanie. Ponadto, na poziomie B1 w przypadku egzaminu dla dorosłych biegłość w zakresie rozumienia tekstów pisanych oraz poprawności gramatycznej jest sprawdzana w obrębie dwóch oddzielnych modułów. Natomiast test dla młodszych kandydatów sprawdza te kompetencje w obrębie jednego, zintegrowanego modułu (*Rozumienie tekstów pisanych z rozpoznawaniem struktur gramatycznych*)⁵. Pełną strukturę egzaminów dla młodzieży na poziomie B1 i B2 prezentują poniższe tabele.

Tabela 1. Budowa egzaminu na poziomie B1 dla kandydatów
w wieku 14–17 lat w polskim systemie certyfikacji

CZĘŚĆ PISEMNA (4 MODUŁY)	Czas trwania	Liczba zadań	Liczba punktów
Rozumienie ze słuchu	30 min.	5	30
Rozumienie tekstów pisanych z rozpoznawaniem struktur gramatycznych	60 min.	7	40
Pisanie	60 min.	2	30
RAZEM:	150 min.	14	100

CZĘŚĆ USTNA (1 MODUŁ)	Czas trwania	Liczba zadań	Liczba punktów
Mówienie	15 min.	2	40

Źródło: opracowanie własne

⁴ Pełny tekst tego dokumentu zawiera *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 26 lutego 2016 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego*.

⁵ W egzaminach dla osób dorosłych takie rozwiązanie przyjęto na poziomie A2.

Tabela 2. Budowa egzaminu na poziomie B2 dla kandydatów w wieku 14–17 lat w polskim systemie certyfikacji

CZĘŚĆ PISEMNA (4 MODUŁY)	Czas trwania	Liczba zadań	Liczba punktów
Rozumienie ze słuchu	30 min.	5	30
Rozumienie tekstów pisanych	60 min.	5	30
Poprawność gramatyczna	60 min.	8	40
Pisanie	90 min.	2	40
RAZEM:	240 min.	20	140

CZĘŚĆ USTNA (1 MODUŁ)	Czas trwania	Liczba zadań	Liczba punktów
Mówienie	15 min.	3	40

Źródło: opracowanie własne

Z perspektywy oceny wyników testów dla juniorów bodaj najistotniejszą różnicą w stosunku do oceny testów osób dorosłych jest inny system obliczania rezultatów końcowych z poszczególnych modułów, który wynika bezpośrednio z treści *Rozporządzenia MNiSW z dnia 26 lutego 2016 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego*⁶. Zgodnie z tym, co stanowi rozporządzenie, warunkiem zaliczenia egzaminu na poziomach B1 i B2 w grupie dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży (DiM) jest uzyskanie co najmniej 50% punktów z całej części pisemnej (wszystkich pisemnych modułów łącznie) oraz 50% punktów z części ustnej egzaminu. W przypadku testów dla dorosłych konieczne jest otrzymanie pozytywnego wyniku z każdego z modułów oddzielnie, a próg zaliczenia wynosi przy tym 50% na poziomie B1 oraz 60% na poziomie B2. Odmienny system obliczania wyników końcowych przyjęty dla egzaminów DiM budzi niekiedy ożywione dyskusje szczególnie wśród egzaminatorów. Z jednej strony bowiem łączna ocena daje szansę na zdanie egzaminu przez młodzież polonijną, dla której (jak pokazuje praktyka) umiejętność pisania jest często umiejętnością deficytową. Z drugiej jednak strony zdający może nie zaliczyć modułu *Pisanie* lub otrzymać za niego bardzo mało punktów, lecz i tak zdać w sumie część pisemną testu ze względu na łączną pozytywną ocenę z wszystkich modułów. Wysokie noty pozyskane za moduły testujące recepcję podnoszą cały wynik z egzaminu. Należy bowiem pamiętać, że to właśnie recepcja jest często najmocniejszą stroną tych kandydatów⁷. Jest jednak dodatkowy kontekst omawianego tutaj problemu. Mianowicie przyjęta formuła egzaminu ma niewątpliwie pozytywny efekt psychologiczny. Egzamin certyfikacyjny z JPJO jest dla młodszych zdających często pierwszym kontaktem z testem

⁶ Tamże, s. 7.

⁷ Więcej na temat danych statystycznych dotyczących wyników uzyskanych przez zdających w wieku 14–17 lat w artykule A. Rabiej (w przygotowaniu).

zewnątrznym, państwowym, do tego powstałym w Polsce, wystandaryzowanym, na określonym poziomie biegłości językowej w przeciwieństwie do znanego im dotąd wewnętrznego systemu oceny, do jakiego są przyzwyczajeni w szkołach polonijnych/lokalnych. Pozytywne rezultaty egzaminów są dla nich źródłem satysfakcji, formą potwierdzenia kompetencji, jakie posiadają. Pozwalają utwierdzić w przekonaniu nie tylko zdających, ale także ich rodziców, iż – mimo wszelkich trudności i wyzwania, związanych z życiem na emigracji – języka polskiego warto się uczyć, a jego znajomość należy rozwijać i podtrzymywać, ponieważ przekłada się to na konkretne efekty w postaci certyfikatu jego znajomości, który – oprócz przeżycia osobistej satysfakcji – może także być wykorzystany w awansie szkolnym czy dostaniu się na studia w Polsce. To istotne źródła motywacji do nauki języka polskiego i zdobywania kolejnych dyplomów, które ten fakt poświadczają⁸.

⁸ Na dowód tych wniosków cytujemy wypowiedzi zdających, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie, dlaczego zdecydowali się na egzamin certyfikacyjny z języka polskiego jako obcego. Ich wypowiedzi zostały zebrane przez A. Rabiej podczas badań ankietowych, przeprowadzonych w 2017 r. w grupie uczniów w wieku 14–17 lat, którzy zdawali egzamin z języka polskiego jako obcego na poziomie B1 w Polsce. Cytaty przedstawiamy w zapisie oryginalnym bez korekt normatywnych. Wszystkie są odpowiedzią na pytanie: Dlaczego zdajesz egzamin z JPJO? – *Chcę postąpić w polski uniwersytet ta wyuczyć język polskiego; chcę studiować w Polsce; chcę otrzymać certyfikat; chcę uczyć się w polskim uniwersytecie; chce pójść do Uniwersytetu w Polsce; jest porzeczne na przyszłość, na studia lub w karierze; chcę być certyfikowany na studia że znam drugi język dobrze; zkonczyłem polską szkole i rodzice mówili że dobry pomysł brac ten test; potrzebuje mieć ocene z obcego języka; chcę kredyty i certyfikat do szkoły tu w Stanach; podobają mi się benefity tego egzaminu i ponieważ chcem wiedzieć jak płynnie znam język mojej rodziny; chciałabym mieć certyfikat, że znam polski i umię pisać i czytać a nie tylko mówić. To może mnie pomóc w przyszłości ponieważ planuje pracować na lotniku; mama kazala mi zdać i bo chcę sam zobaczyć czy znam wystarczająco żeby zdać; chciałabym mieć kredyty na studia i żeby mama była dumna; bo będę miała opeje później studiować w Polsce; podano mi taką okazję z polskiej szkoły. Mogę przez nie udowodnić że znam język; chcę się dostać na dobre studia i może być tłumaczem; ja skończyłem Polskie Szkoła i chciałabym mieć jakieś certyfikat że na prawdę wiem jak mówić Po polsku; chciała bym zdobyć ten certyfikat wygląda bardzo dobrze jak zdam egzamin na mój resume i może zawsze być mi potrzebny jak przeprowadze się do Polski; rozumię że to to jest ważne i przyda mi się w życiu; chodziłam do polskiej szkoły tyle lat i ten cały czas ta szkoła i rodzice mnie przygotowywali na ten egzamin; chcę mieć większy wybór pracy jak dorosnę; cze żeby wszystkie lata w Polskiej Szkole się opłacili, i żeby moja napisach że zdałam egzamin na resume, lub do college; już od dawna znam ten język płynnie i chcę mieć certyfikat, który pisze że to jest właśnie tak. Chcę dostać kredyty obcojęzykowe na studia żeby nie musiała brać kursu obcojęzykowego; dobrze mieć oficjalny rozum języka, fajnie znać język i można będzie wyglądać dobrze w uniwersytecie; myślę, że pomogę mi w przyszłości; mogę zobaczyć czy jestem dobrym w Polskim języku; chciałabym mieć dokument, który potwierdza że Polski język znam i mogę go używać aby się komunikować z innymi; chce mieć dowód że znam język polski, dumna będę z siebie, a także i rodzice gdy zdam egzamin; znam bardzo dobrze język Polski, szłam do Polskiej szkoły 10 lat, I chcę dostać zaliczenie języka obcego na studia; miałam okazje żeby zdać ten egzamin i rozumiałam że miecie certyfikatu Polskiego może mi bardzo pomóc w życiu; chce pokazać wiedze języka polskiego; chce (na papierze) żeby pisało że ja znam język; ja chcę pokazać że ja umię Polski i bo nauczyciele lubią ten certyfikat; jest to dla mnie ważne abym otrzymała dokument, który potwierdzi moją znajomość języka polskiego; chciałaby aby znajomość języka polskiego była „oficjalnie” doświadczeniem do*

W kolejnych częściach artykułu prezentujemy lokalne systemy certyfikacji znajomości języka polskiego młodzieży wielokulturowej w Republice Federalnej Niemiec, w Irlandii oraz Stanach Zjednoczonych. Omawiamy w niej egzaminy przewidziane w lokalnych systemach edukacji oraz dostępne dla uczniów w wieku szkolnym testy certyfikatowe organizowane przez instytucje komercyjne. Poza jednym przypadkiem nie bierzemy natomiast pod uwagę egzaminów przeprowadzanych w szkołach polonijnych.

3. EGZAMINY ZE ZNAJOMOŚCI JĘZYKA POLSKIEGO DLA MŁODZIEŻY W NIEMCZACH

Oficjalne testy z języka polskiego przeznaczone dla młodzieży są w Niemczech przeprowadzane zarówno w ramach egzaminów oferowanych w niemieckim systemie oświaty, jak i w postaci komercyjnych testów certyfikatowych. Możliwość przystąpienia do tych pierwszych jest uwarunkowana wieloma czynnikami, egzaminy komercyjne są zaś dostępne dla wszystkich spełniających kryterium wieku.

System edukacji w Niemczech odzwierciedla strukturę tego państwa, stanowiącego federację szesnastu krajów związkowych. W poszczególnych niemieckich landach wiele regulacji dotyczących szkolnictwa jest przyjmowanych i zmienianych w drodze rozporządzeń lokalnych ministrów oświaty, co sprawia, że także w przypadku omawianych testów da się dostrzec dużą różnorodność rozwiązań.

Egzaminy z języka polskiego w niemieckim systemie szkolnictwa organizowane są w niektórych szkołach średnich pierwszego i drugiego stopnia (*Sekundarstufe I i II*)⁹. Mogą to być egzaminy z języka polskiego jako języka pochodzenia (*Herkunftssprache*; funkcjonuje tu też, choć rzadziej, termin ‘język ojczysty’ – *Muttersprache*) lub jako języka obcego (*Fremdsprache*).

szkoły i pracy w Ameryce; chcę osiągnąć wynik pozytywny i móc położyć te osiągnięcia na różnych aplikacjach (np. do uniwersytetu) i sprawdzić moją umiejętność w języku Polskim; czalam wiedzieć poprawnie po polsku rozmawiam; ponieważ chcę mieć dowód że chodziłam do polskiej szkoły aby się uczyć tego języka. Jestem dumna z tego że znam język Polski; zdaję egzamin certyfikatowy bo jest to wielki zaszczyt dostać dyplom za wiedze języka polskiego; chciałam go zdać sama dla siebie aby mieć satysfakcję.

⁹ Edukacja średnia w Niemczech charakteryzuje się różnorodnością ścieżek edukacyjnych i typów szkół. W ramach edukacji średniej pierwszego stopnia są to: Hauptschule, Realschule, pierwszy stopień gimnazjum oraz szkoły łączące kilka ścieżek edukacyjnych. Edukacja średnia drugiego stopnia obejmuje drugi stopień gimnazjum (tzw. *Gymnasiale Oberstufe*) kończący się maturą (*Abiturprüfung*) oraz kilka rodzajów szkół o profilu zawodowym, na zakończenie których również w większości wymaga się zdania odpowiednich egzaminów (zob. KMK 2019).

Możliwość zdawania egzaminu z języka polskiego jako języka pochodzenia istnieje głównie w ramach pierwszego etapu edukacji średniej. W wybranych niemieckich landach¹⁰ młodzież może na przykład – choć jest to dostępne w różnym zakresie – skorzystać z takiej opcji podczas egzaminów związanych najczęściej z ukończeniem szkoły średniej pierwszego stopnia¹¹. Rozwiązanie to zostało wypracowane przede wszystkim z myślą o uczniach, którzy niedawno przeprowadzili się do Niemiec; test z języka ojczystego zastępuje często egzamin końcowy z obowiązkowego języka obcego. W niektórych krajach związkowych¹² uczniowie z doświadczeniem migracji mają prawo w trakcie szkoły średniej do zdawania egzaminu sprawdzającego ich kompetencje w języku pochodzenia, który zwalnia ich z obowiązku uzyskania na świadectwie oceny z języka obcego¹³. W zgodzie z polityką edukacyjną Niemiec kształt takich testów nie jest w poszczególnych lokalnych systemach oświaty identyczny.

Uczniowie biorący udział w lekcjach języka polskiego jako obcego mają kilka możliwości sprawdzenia swojej kompetencji w ramach formalnych egzaminów przeprowadzanych w niemieckich szkołach. Najważniejszym z tych egzaminów jest matura, kończąca edukację średnią drugiego stopnia¹⁴.

Mieszkająca w Niemczech młodzież pragnąca zdobyć oficjalne poświadczenie znajomości języka polskiego może wybrać także test komercyjny, jakim jest certyfikat *TELC Język polski B1·B2 Szkoła*.

Ponieważ wyczerpujący opis rozwiązań przyjętych w Niemczech wykracza poza ramy tego tekstu, przyjrzymy się bliżej tylko egzaminowi maturalnemu z języka polskiego oraz popularnemu egzaminowi certyfikatowemu *TELC*.

¹⁰ Np. w Bawarii, Bremie, Dolnej Saksonii, Hamburgu, Nadrenii Północnej-Westfalii czy Szlezwiku-Holsztynie (por. KMK 2017).

¹¹ Chodzi o egzaminy uprawniające do otrzymania kwalifikacji *Hauptschulabschluss* lub *Mittlerer Schulabschluss*. Rzadziej praktykowane jest po pierwszym etapie gimnazjum (zob. KMK 2019).

¹² Na przykład w Brandenburgii, Dolnej Saksonii, Nadrenii-Palatynacie (por. KMK 2017).

¹³ Niejednokrotnie informacja o takim egzaminie opatrzona jest jednak zastrzeżeniem, iż odbywa się on pod warunkiem, że istnieją ku temu możliwości organizacyjne, a więc właściwy urząd nadzorujący szkolnictwo jest w stanie zapewnić egzaminatora z tego konkretnego języka.

¹⁴ Inne to: egzamin ustny z języka polskiego na zakończenie szkoły średniej pierwszego stopnia, do którego mogą przystąpić uczniowie z wybranych szkół w Brandenburgii i Saksonii, oraz – na poziomie szkoły średniej drugiego stopnia – egzamin certyfikatowy z języka polskiego jako obcego dla celów zawodowych (*KMK Fremdsprachenzertifikat – Polnisch*), zdawany głównie przez uczniów niektórych szkół zawodowych w Brandenburgii (zob. KMK 2017, s. 12).

3.1. MATURA Z JĘZYKA POLSKIEGO (*ABITURPRÜFUNG POLNISCH*)

Maturę z języka polskiego zdawać mogą uczniowie kończący drugi stopień gimnazjum (*Gymnasiale Oberstufe*) – a więc młodzież w wieku 18–19 lat – w dziewięciu niemieckich krajach związkowych¹⁵. W czterech z nich¹⁶ matura pisemna jest centralna, co oznacza, że zadania przygotowywane są na poziomie landu, w pozostałych ułożenie zadań maturalnych leży natomiast w gestii samych nauczycieli. W szkołach powstają także zadania na egzamin ustny.

Wybór języka polskiego jako przedmiotu maturalnego nie oznacza konieczności zdawania z niego równocześnie matury pisemnej i ustnej. Zasady wyboru przedmiotów maturalnych ustalane są odmiennie w każdym kraju związkowym; w przypadku języków obcych decydujące znaczenie ma zazwyczaj moment, w którym rozpoczęła się ich nauka, a także profil wybranego przez uczącego się kursu. Żeby móc przystąpić do matury z jakiegoś języka, kandydaci muszą uczyć się go najpierw w swojej szkole. Oznacza to, że osób wybierających język polski jako przedmiot maturalny jest w praktyce niewiele (zob. Telus 2013, s. 11).

Ogólną ramę referencyjną dla układających egzamin maturalny z języka polskiego stanowi dokument opublikowany przez niemiecką Konferencję Ministrów Kultury i Oświaty zawierający ujednoczone wymagania obowiązujące we wszystkich landach (*Einheitliche Prüfungsanordnungen in der Abiturprüfung Polnisch* – w skrócie *EPA Polnisch*, KMK 2013). W publikacji liczącej niemal 90 stron zdefiniowano kompetencje, jakich oczekuje się od zdających, omówiono możliwe formaty egzaminu maturalnego oraz sposób ich oceny, a także pokazano przykładowe zadania.

W zależności od tego, w którym momencie uczący się rozpoczął zajęcia z języka polskiego w systemie szkolnym, matura będzie miała różny poziom trudności. Mieści się on między B1+ i B2 – w przypadku osób kontynuujących naukę na kursie podstawowym bądź rozszerzonym¹⁷ – lub między B1 i B1+, jeśli uczniowie rozpoczęli naukę na kursie podstawowym dopiero na drugim etapie gimnazjum (KMK 2013, s. 7).

Autorzy dokumentu wymieniają kilka możliwych formatów egzaminu maturalnego z języka polskiego (KMK 2013, s. 19–39). W odniesieniu do matury pisemnej (*schriftliche Abiturprüfung*) zaproponowano dwa warianty:

¹⁵ Taka możliwość istnieje w Bawarii, Berlinie, Brandenburgii, Bremie, Dolnej Saksonii (na życzenie), Hamburgu, Hesji, Meklemburgii-Pomorzu Przednim i Saksonii, przy czym w Bawarii i Hesji może to być tylko egzamin ustny (zob. KMK 2017).

¹⁶ To znaczy w Bremie, Hamburgu, Meklemburgii-Pomorzu Przednim i Saksonii.

¹⁷ Kurs na poziomie rozszerzonym (*Leistungskurs*) od kursu podstawowego (*Grundkurs*) różni się przede wszystkim intensywnością i profilem: jego uczestnicy powinni wykazywać się umiejętnością pogłębionej analizy przyswajanych treści, naukowym podejściem i większą autonomią (zob. KMK 2013, s. 14–17).

- a) zadanie pisemne na podstawie analizy tekstów (*Textaufgabe*) – łączy ono rozumienie tekstu oraz produkcję pisemną. Jako materiał wyjściowy do konstrukcji zadania służą teksty pisane, ale również materiały dźwiękowe lub audiowizualne czy elementy graficzne.
- b) egzamin łączony (*kombinierte Aufgabe*) – obok zadania pisemnego opartego na analizie tekstów na egzaminie mogą pojawić się dodatkowe, praktyczne części (nie więcej niż dwie): mediacja językowa, zadania na rozumienie ze słuchu czy zadanie sprawdzające umiejętność formułowania wypowiedzi ustnej¹⁸.

Matura ustna (*mündliche Abiturprüfung*) składa się z dwóch części. Pierwsza część to prezentacja przygotowana na podstawie analizy wskazanego materiału. W drugiej części nacisk położony jest na interakcję z egzaminatorem oraz – ewentualnie – z innymi zdającymi.

Autorzy dokumentu wspominają również o możliwości wyboru języka polskiego jako piątego – dodatkowego – przedmiotu maturalnego (*fünfte Prüfungskomponente*). Dopuszczane są tu zróżnicowane formy pracy, np.: projekt, egzamin ustny, przygotowanie pracy pisemnej na podstawie badań, stworzenie rozbudowanej prezentacji.

Dokument *EPA Polnisch* zawiera przykładowe kryteria oceny egzaminu w postaci wskaźników biegłości, nie narzuca jednak treści, dokładnego planu testu ani czasu przeznaczanego na rozwiązanie zadań maturalnych. Szczegółowe rozwiązania wypracowywane są bowiem lokalnie. Wyniki matury razem z ocenami uzyskanymi podczas dwóch ostatnich lat szkoły gimnazjalnej składają się na rezultat końcowy, który decyduje o przyznaniu uczniowi świadectwa uprawniającego do podjęcia studiów wyższych.

3.2. CERTYFIKAT *TELC JĘZYK POLSKI B1-B2 SZKOŁA*

W 2013 r. należąca do stowarzyszenia ALTE niemiecka organizacja *TELC GmbH (The European Language Certificates)* wprowadziła na rynek egzamin certyfikacyjny *TELC Język polski B1-B2 Szkoła*. Grupą docelową jest w przypadku tej oferty młodzież w wieku 14–18 lat, czyli uczniowie szkół średnich pierwszego i drugiego stopnia (*Sekundarstufe I i II*).

Choć powstanie egzaminu *TELC Język polski B1-B2 Szkoła* współfinansowały władze oświatowe Hesji i Dolnej Saksonii, zainteresowane wspieraniem uczniów o polskich korzeniach w rozwijaniu i oficjalnym potwierdzaniu kompetencji w języku pochodzenia, to można do niego przystąpić w różnych centrach

¹⁸ Autorzy wytycznych podkreślają, iż zadanie to nie jest identyczne z maturą ustną z języka polskiego, a jego włączenie do matury (formalnie) pisemnej może być uzasadnione ze względu na znaczenie sprawności mówienia w znajomości języka obcego (KMK 2013, s. 23).

egzaminacyjnych na terenie całej Republiki Federalnej Niemiec (a także poza jej granicami). Egzaminy *TELC* skierowane do uczniów mogą być przeprowadzane także w ich szkołach.

Egzamin *TELC* z języka polskiego składa się z dwóch części. Trwająca 115 minut część pisemna obejmuje moduły: *Rozumienie ze słuchu*, *Rozumienie tekstu pisanego*, *Elementy języka* (tzw. *Sprachbausteine*) oraz *Pisanie*. Część ustną, na którą przeznaczono ok. 15 minut¹⁹, poprzedza czas na przygotowanie. Podczas egzaminu ustnego zdający na ogół odpowiadają w parach.

W testach sprawności receptywnych oraz module *Elementy języka* zdający rozwiązują od dwóch do czterech zadań zamkniętych, w części *Pisanie* redagują e-mail, wykonując jedno z dwóch zaproponowanych zadań. Egzamin ustny składa się z trzech części – są to: rozmowa z egzaminatorem i przedstawienie własnej opinii na zadany temat, prezentacja jednego z dwóch tematów danych do wyboru oraz dyskusja.

Egzamin *TELC* z języka polskiego ma sprawdzać równocześnie znajomość języka na dwóch poziomach: B1 i B2. Został on specjalnie wyskalowany, a decyzja o przyznaniu certyfikatu na określonym poziomie podejmowana jest na podstawie analizy wyników z trzech składowych: liczonych łącznie komponentów testowych, pisania oraz egzaminu ustnego (zob. *TELC GmbH* 2013, s. 37–39).

Część pisemna egzaminu sprawdzana jest w centrali *TELC GmbH* w Niemczech (moduły z zadaniami zamkniętymi oceniane są komputerowo), wypowiedź ustną oceniają przeszkoleni egzaminatorzy *TELC* przeprowadzający egzamin ustny. Osoby zainteresowane uzyskaniem certyfikatu *telc* mogą zapoznać się z przykładowym testem oraz kryteriami oceny (zob. *TELC GmbH* 2013).

O atrakcyjności tego testu certyfikatowego decydują: uznawalność egzaminu *TELC* w Niemczech (por. Janowska, Stolarczyk 2017, s. 28) i w Europie, jego dostępność, a także promocja egzaminów *TELC* w systemach oświatowych niektórych krajów związkowych²⁰.

4. EGZAMIN ZE ZNAJOMOŚCI JĘZYKA POLSKIEGO W IRLANDII

W Irlandii młodzieży pragnącej zdobyć poświadczenie znajomości języka polskiego możliwość taką oferuje system edukacji tego państwa w ramach tzw. *Leaving Certificate* – centralnego państwowego egzaminu

¹⁹ Zob. <https://www.telc.net/pruefungsteilnehmende/sprachpruefungen/pruefungen/detail/telc-jezyk-polski-b1b2-szkola.html> [dostęp 02.05.2020].

²⁰ Zob. <https://www.mk.niedersachsen.de/startseite/aktuelles/presseinformationen/mehrsprachig-erfolgreich-sein--kultusministerin-heiligenstadt-zeichnet-rund-90-schuelerinnen-und-schueler-mit-sprachzertifikat-ihrer-herkunftssprache-aus-137424.html> oraz <https://migration.bildung-rp.de/herkunftssprachen-unterricht-hsu/telc-sprachzertifikat.html> [dostęp 02.05.2020].

będącego odpowiednikiem polskiej matury, do którego przystępują uczniowie w wieku 17–18 lat. *Leaving certificate Polish* to jedyny irlandzki test z języka polskiego. Jest on skierowany do rodzimych użytkowników języka polskiego uczęszczających do szkoły w tym kraju i dostępny wyłącznie dla uczniów wybierających określoną ścieżkę edukacyjną²¹. Za kształt i organizację egzaminu *Leaving Certificate* odpowiada specjalna komisja: *State Examinations Commission* (w skrócie: *SEC*).

4.1. MATURA Z JĘZYKA POLSKIEGO – *LEAVING CERTIFICATE POLISH*

Status przedmiotu maturalnego język polski uzyskał w Irlandii w 2005 roku i od tego momentu jest zaliczany do kategorii: ‘języki Unii Europejskiej nieobjęte programami nauczania’²². Aby zostać dopuszczonym do matury z któregoś z nich, kandydat musi być obywatelem Unii Europejskiej, posługiwać się wybranym językiem jako ojczystym, spełnić wymagania programowe stawiane osobom pragnącym przystąpić do egzaminu *Leaving Certificate* oraz na egzaminie maturalnym zdawać także język angielski.

Na maturze w Irlandii język polski pojawia się jedynie jako przedmiot pi-semny i wyłącznie na poziomie zaawansowanym. Sprawdzeniu podlegają w nim tylko dwie sprawności – rozumienie tekstu pisanego oraz kompozycja i redakcja tekstu. Od kandydatów oczekuje się bardzo dobrej znajomości języka i choć nie została ona określona wprost w odniesieniu do standardów Rady Europy, to jednak, biorąc pod uwagę grupę docelową i testowane umiejętności, można założyć, iż jest to co najmniej poziom C1.

Egzamin trwa trzy godziny i składa się z trzech zadań. Zdający muszą przeczytać dłuższy tekst nieliteracki i odpowiedzieć na kilka rozbudowanych pytań do niego. Następnie w krótkim komentarzu odnoszą się do cytatu z tego tekstu. Ostatnie zadanie wymaga kompozycji nieco dłuższego wypracowania na jeden z dwóch tematów do wyboru.

Wynik *Leaving Certificate Polish* przekłada się na punkty podczas ubiegania się o przyjęcie na studia w Irlandii. Język polski zdawany jest na poziomie

²¹ Języka polskiego nie można zdawać np. w ramach egzaminu *Leaving Certificate Applied* o mniej akademickim profilu. Zob. <http://www.education.ie/en/The-Education-System/Post-Primary/> [dostęp 06.05.2020].

²² W roku 2020 oferta maturalna w tej kategorii obejmuje, razem z polszczyzną, 18 języków. Jak wynika z danych *SEC*, matura z języka polskiego cieszy się w tej grupie największą popularnością – w roku 2019 do egzaminu *Leaving Certificate Polish* przystąpiło 780 kandydatów (co stanowiło niemal 46% wszystkich wybierających któryś z tych języków). Zob. <https://www.examinations.ie/statistics/> [dostęp 06.05.2020].

zaawansowanym, a zatem osoba, która zdobyła na egzaminie z tego przedmiotu najwyższą ocenę, przy rekrutacji otrzyma za niego aż 100 punktów²³.

Uczniowie zainteresowani przystąpieniem do matury z języka polskiego mogą zapoznać się z testami i kryteriami oceny z lat ubiegłych, dostępnymi na stronie *SEC*²⁴.

5. EGZAMINY ZE ZNAJOMOŚCI JĘZYKA POLSKIEGO W STANACH ZJEDNOCZONYCH

Mieszkająca w USA młodzież może w ramach lokalnych systemów certyfikacji potwierdzić swoją znajomość polszczyzny podczas egzaminów przeprowadzanych w szkolnictwie polonijnym – chodzi zwłaszcza o egzamin LOTE cieszący się pewną rozpoznawalnością w amerykańskim systemie edukacji²⁵ – jak również wybierając komercyjny test amerykański STAMP 4S z języka polskiego, którego powstanie wiąże się z programem *Seal of Biliteracy*.

5.1. COMPREHENSIVE EXAMINATION LOTE IN POLISH

Skrót w nazwie testu pochodzi od słów *Languages other than English*. Egzamin organizowany jest raz w roku (jesienią) dla uczniów placówek stowarzyszonych w Centrali Polskich Szkół Doksztalujących. Ze względu na zasięg działalności Centrali nie ma on charakteru ogólnokrajowego – przeprowadza się go na Wschodnim Wybrzeżu USA²⁶, w wyznaczonych szkołach polonijnych²⁷. Test ma umożliwić młodzieży polskiego pochodzenia potwierdzenie znajomości języka innego niż angielski, które zostanie odnotowane w postaci punktów kredytowych w amerykańskim systemie szkolnictwa²⁸.

²³ Zob. <https://www.education.ie/en/Learners/Information/Leaving-Certificate-Grading-Scale-and-Revised-Common-Points-Scale/Leaving-Certificate-Grading-Scale-and-Revised-Common-Points-Scale.html> [dostęp 06.05.2020].

²⁴ Zob. <https://www.examinations.ie/exammaterialarchive/> [dostęp 06.05.2020].

²⁵ W szkołach polonijnych przeprowadza się także maturę z języka polskiego, jednak ma ona mniejsze znaczenie z punktu widzenia amerykańskiej szkoły, która jest podstawową instytucją edukacyjną dla młodzieży polonijnej.

²⁶ W 2019 roku odbył się w stanach: Nowy Jork, Long Island, New Jersey, Pensylwania i Connecticut (zob. <http://www.centralapolskichszkol.org/egzaminy/egzamin-lote> [dostęp 08.05.2020]).

²⁷ Do roku 1998 test LOTE z języka polskiego (i kilku innych języków mniejszości narodowych) był przeprowadzany w niektórych szkołach amerykańskich w stanie Nowy Jork w ramach egzaminu *Regents* kończącego szkołę średnią.

²⁸ To, czy wynik egzaminu przełoży się na dodatkowe punkty w amerykańskiej szkole średniej i przy rekrutacji na studia, zależy jednak także od dobrej woli konkretnych placówek i instytucji edukacyjnych.

Aby przystąpić do egzaminu, należy spełnić pewne warunki. Uczeń urodzony w USA musi ukończyć co najmniej osiem klas szkoły polonijnej, natomiast w przypadku przeprowadzki do Stanów Zjednoczonych po piątej klasie szkoły podstawowej należy zaliczyć co najmniej trzy lata w placówce polonijnej²⁹. Egzamin skierowany jest do młodzieży w wieku 14–18 lat, uczęszczającej już do amerykańskiej szkoły średniej (tzw. *high school*).

Egzamin zorientowany jest na testowanie sprawności językowych i składa się z czterech części. Są to: mówienie, rozumienie ze słuchu, rozumienie tekstu pisanego oraz pisanie.

Podczas egzaminu ustnego, odbywającego się co najmniej dwa tygodnie przed testem pisemnym, zdający losują dwa zadania komunikacyjne, które wymagają od nich odegrania pewnych ról. Zdanie tej części stanowi warunek przystąpienia do egzaminu pisemnego, trwającego maksymalnie trzy godziny. Recepja ustna i pisemna testowane są za pomocą jednostek zamkniętych. Komponując wypowiedź pisemną, zdający mają zrealizować dwa z trzech tematów do wyboru.

Organizatorzy egzaminu nie publikują na stronie testów przykładowych, nie określają również poziomu zaawansowania wymaganego od kandydatów, choć pewną wskazówką na temat oczekiwanego stopnia znajomości języka mogą być wymagania co do liczby ukończonych klas w szkole polonijnej.

Zainteresowani mają prawo do czterokrotnego podejścia do egzaminu i do wyboru najlepszego wyniku; wskazany rezultat zostanie odnotowany w dokumentacji w szkole amerykańskiej, jeśli uczeń zdobędzie przynajmniej 85 punktów na 100 możliwych³⁰.

5.2. SEAL OF BILITERACY I EGZAMIN STAMP 4S Z JĘZYKA POLSKIEGO

Seal of Biliteracy nie jest egzaminem językowym, lecz programem promującym dwujęzyczność, a równocześnie nazwą nagrody, którą uczniowie znający przynajmniej dwa języki (angielski i inny język) mogą zdobyć w postaci pieczęci na dyplomie ukończenia szkoły średniej. Od momentu narodzin idei w 2008 roku do programu *Seal* przystąpiła już zdecydowana większość amerykańskich stanów³¹. W niektórych z nich zdobycie takiej odznaki pozwala uczniowi uzyskać dodatkowe punkty w czasie rekrutacji na studia.

²⁹ Zob. <http://www.centralapolskichszkol.org/egzaminy/egzamin-lote> [dostęp 08.05.2020].

³⁰ <http://szkolajp.com/zajecia-pozaszkolne-2/> [dostęp 08.05.2020].

³¹ Lista stanów akceptujących *Seal of Biliteracy* jest dostępna pod adresem: <https://sealofbiliteracy.org/faq/> [dostęp 11.05.2020].

Jednym z wymogów stawianych uczniom, którzy pragną otrzymać oficjalną pieczęć dwujęzyczności, może być zdanie testu biegłości językowej uznanego przez dany stan za spełniający kryteria programu *Seal of Biliteracy*. Dzięki staraniom części środowisk Polonii amerykańskiej młodzież pragnąca potwierdzić swoją znajomość języka polskiego ma od 2018 roku możliwość przystąpienia do wystandaryzowanego egzaminu STAMP 4S (*Standards-based Measurement of Proficiency 4 Skills*) z języka polskiego, który został przygotowany przez firmę Avant Assessment³². Adresatami testów STAMP 4S są dzieci i młodzież w wieku 12–18 lat³³, jednak zainteresowani nagrodą *Seal* zdają je w 3. lub 4. klasie szkoły średniej. Egzamin cieszy się rosnącym zainteresowaniem wśród uczniów polonijnych starających się o pieczęć za dwujęzyczność³⁴, honorowany jest również w programie *Global Seal of Biliteracy*³⁵, przeznaczonym dla osób nieobjętych programem stanowym (np. uczniów szkół prywatnych)³⁶. Mogą do niego także przystąpić osoby, dla których polszczyzna jest językiem obcym.

Test przeprowadzany jest zdalnie i przystępuje się do niego w wybranym przez siebie momencie w amerykańskich placówkach edukacyjnych. Sprawdzeniu podlegają w nim sprawności: czytania i pisanie oraz rozumienia ze słuchu i mówienia³⁷. Sprawności receptywne testowane są za pomocą zadań zamkniętych i oceniane komputerowo, natomiast oceny produkcji pisemnej i ustnej dokonują eksperci na podstawie zapisanych i zarejestrowanych w czasie testu próbek języka. STAMP 4S nie wymaga więc bezpośredniej obecności samego egzaminatora w miejscu przeprowadzania egzaminu, zdający rozwiązują jednak zadania pod nadzorem.

Jako test biegłości STAMP 4S bada kompetencję zdających niezależnie od tego, w jakich okolicznościach opanowali oni dany język. Przed rozpoczęciem procedury testowej kandydaci nie muszą dokonywać samooceny i wybierać poziomu, gdyż dla każdej z 4 części zostanie on określony na skali 1–9 na podstawie udzielanych przez nich odpowiedzi. Aby otrzymać odznakę *Seal*

³² Tworzy ona narzędzia testowe akceptowane przez stany biorące udział w programie. Egzamin z języka polskiego przeprowadzane w szkołach polonijnych ze względu na brak standaryzacji nie kwalifikowały się do omawianego programu na skalę krajową.

³³ Oprócz egzaminu z języka polskiego w tej grupie wiekowej dostępnych jest 13 innych testów.

³⁴ Z dostępnych danych wynika, że w pierwszym roku (od kwietnia 2018 do maja 2019) przystąpiły do niego 893 osoby w 14 stanach. Zob. <https://sealofbiliteracypolsku.com/> [dostęp 11.05.2020].

³⁵ Zob. <https://theglobalseal.com/> [dostęp 11.05.2020].

³⁶ Zob. <https://dobraszkolanowyjork.com/szkoly-polonijne-moga-ubiegac-sie-o-global-seal-of-biliteracy-dla-uczniow/> [dostęp 11.05.2020].

³⁷ Z przykładowymi testami można zapoznać się na stronie: <https://stamp4s.avantassessment.com/avant/do/samplelogin> [dostęp 11.05.2020].

of *Biliteracy*, trzeba osiągnąć najczęściej wynik 5 lub 6 (zależnie od stanu)³⁸, co odpowiada poziomom *intermediate-mid* i *intermediate-high* organizacji ACTFL³⁹.

6. PODSUMOWANIE

Zaprezentowane powyżej rozwiązania systemowe, dotyczące poświadczania znajomości języka polskiego u uczniów w wieku szkolnym, pokazują, jak ważna jest taka możliwość – przede wszystkim dla uczniów i ich rodzin, ale, w szerszej perspektywie, także dla polityki językowej i edukacyjnej kraju, który taką możliwość stwarza. Polskie egzaminy certyfikatywne, choć mają już kilkunastoletnią historię, to jednak, w przypadku młodszego, szkolnego odbiorcy, są nową propozycją, która – jak dowodzą wypowiedzi samych zdających – jest atrakcyjna, pożyteczna, po prostu ważna. Dodać należy, iż może być także konkurencyjna wobec lokalnych systemów certyfikacji. Wynika to z kilku powodów. Po pierwsze polski egzamin certyfikatywny DiM wpisuje się w system egzaminów państwowych uznawanych przez organizację ALTE i jest poświadczony prestiżowym certyfikatem, o dużej rozpoznawalności (szczególnie przez uczelnie wyższe). Po drugie egzamin mogą zdawać zarówno uczniowie, dla których polszczyzna jest częścią ich kompetencji dwu- lub wielojęzycznej, jak i ci, którzy opanowali ją później jako język obcy. Po trzecie jest to test biegłości sprawdzający znajomość języka niezależnie od sposobu, w jaki kandydat go opanował i jako taki jest dostępny dla młodych ludzi wybierających bardzo różne ścieżki edukacyjne. Ponadto, w ramach ogłaszanych sesji egzaminacyjnych można do niego przystąpić w dowolnym momencie pomiędzy 14 a 17 rokiem życia. I wreszcie, w przyszłości oferta egzaminów dla dzieci i młodzieży ma obejmować aż cztery poziomy: od A1 do B2. Wykorzystanie tego potencjału zależy jednak w świadomej polityki językowej państwa polskiego, a także od dostępności tego egzaminu w licencjonowanych ośrodkach w Polsce i za granicą oraz od jego przemyślanej promocji, zmierzającej również do tego, by zdobycie przez młodzież państwowego certyfikatu z języka polskiego przekładało się dla niej na wymierne korzyści także w zagranicznych systemach edukacji.

³⁸Zob. <https://sealofbiliteracypopolsku.com/2019/07/17/poziomy-wymagane-do-programu-seal-of-biliteracy-w-poszczegolnych-stanach/> [dostęp 12.05.2020].

³⁹Skrót pochodzi od nazwy: The American Council on the Teaching of Foreign Languages. Wymienione poziomy ACTFL porównywane są z biegłością na poziomach – odpowiednio – A2–B1 i B1 Rady Europy. Zob. <https://sealofbiliteracypopolsku.com/2019/07/17/tabela-porownawcza-poziomow-bieglosci-jezykowej-stamp4s-actfl-i-europejskiego-systemu-opisu-kształcenia-jezykowego/> [dostęp 12.05.2020].

BIBLIOGRAFIA

- ESOKJ – *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, 2003, Warszawa.
- Janowska I., Stolarczyk B. (2017), *Certyfikacja znajomości języka polskiego w Niemczech*, „Polski w Niemczech. Pismo Federalnego Związku Nauczycieli Języka Polskiego/Polnisch in Deutschland. Zeitschrift der Bundesvereinigung der Polnischlehrkräfte”, nr 4, s. 20–32, http://polnischunterricht.de/wp-content/uploads/2017/03/2016_4.pdf [dostęp 27.04.2020]
- KMK (2013), *Einheitliche Prüfungsanordnungen in der Abiturprüfung Polnisch (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 15.10.1993 i. d. F. vom 06.06.2013)*, http://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/1993/1993_10_15-EPA-Polnisch.pdf [dostęp 29.04.2020]
- KMK (2017), *Zur Situation des Polnischunterrichts in der Bundesrepublik Deutschland (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 22.08.1991 i. d. F. vom 02.05.2017)*, http://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/1991/1991_08_22-Situation_Polnischunterricht.pdf [dostęp 28.04.2020]
- KMK (2019), *Basic structure of the educational system in the Federal Republic of Germany (Diagram)*, https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Dokumentation/en_2019.pdf [dostęp 27.04.2020]
- Rabiej A., *Testowanie biegłości językowej uczniów w wieku szkolnym w ramach egzaminów certyfikacyjnych z języka polskiego jako obcego (w przygotowaniu)*.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 26 lutego 2016 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego*, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160000405> [dostęp 07.09.2020]
- Telc GmbH (2013), *Egzamin próbny 1. Język polski szkoła. Przygotowanie do egzaminu. B1-B2*, http://www.telc.net/fileadmin/user_upload/uebungstest_polnisch.pdf [dostęp 02.05.2020]
- Telc Sprachenzertifikate. Leitfaden für Schulen*, https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Informationsmaterial/leitfaden_fuer_schulen.pdf [dostęp 02.05.2020]
- Telus M. (2013), *Die Situation der polnischen Sprache in Deutschland*, „Polski w Niemczech. Pismo Federalnego Związku Nauczycieli Języka Polskiego/Polnisch in Deutschland. Zeitschrift der Bundesvereinigung der Polnischlehrkräfte”, nr 1, s. 8–21, <http://polnischunterricht.de/wp-content/uploads/2016/08/gazeta2013.pdf> [dostęp 29.04.2020]
- Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie o języku polskim, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20150001132> [dostęp 7.09.2020]

Teksty online

- http://certyfikatpolski.pl/wp-content/uploads/2017/03/1_Ustawa.pdf [dostęp 07.09.2020]
- http://certyfikatpolski.pl/wp-content/uploads/2017/03/2_Rozporzadzenie-o-PKdsPZJPjO.pdf [dostęp 7.09.2020]
- http://certyfikatpolski.pl/wp-content/uploads/2018/05/rozp_26_2_16.pdf [dostęp 07.09.2020]
- <http://szkolajp.com/zajecia-pozaszkolne-2/> [dostęp 08.05.2020]
- <http://www.centralpolskichszkol.org/egzaminy/egzamin-lote> [dostęp 08.05.2020].
- <http://www.dobrapolskaszkola.com/seal-of-biliteracy-a-egzaminy-lote-i-ap/> [dostęp 09.05.2020]
- <http://www.dobrapolskaszkola.com/seal-of-biliteracy-czyli-kredyty-za-dwujezycznosc/> [dostęp 09.05.2020]
- <http://www.dziennik.com/publicystyka/arttykul/wszystko-o-egzaminie-regents-z-jezyka-polskiego> [dostęp 08.05.2020]
- <http://www.education.ie/en/The-Education-System/Post-Primary/> [dostęp 06.05.2020]
- <https://avantassessment.com/stamp4s> [dostęp 11.05.2020]
- <https://dobraszkolanowyjork.com/przylacz-sie-do-akcji-zebrania-funduszy-na-egzamin-z-jezyka-polskiego-w-usa/> [dostęp 09.05.2020]

- <https://dobraszkolanowyjork.com/szkoly-polonijne-moga-ubiegac-sie-o-global-seal-of-biliteracy-dla-uczniow/> [dostęp 11.05.2020]
- <https://migration.bildung-rp.de/herkunftssprachen-unterricht-hsu/telc-sprachzertifikat.html> [dostęp 02.05.2020]
- <https://sealofbiliteracy.org/faq/> [dostęp 11.05.2020]
- <https://sealofbiliteracypopolsku.com/2019/07/17/poziomy-wymagane-do-programu-seal-of-biliteracy-w-poszczegolnych-stanach/> [dostęp 12.05.2020]
- <https://sealofbiliteracypopolsku.com/2019/07/17/tabela-porownawcza-poziomow-bieglosci-jezykowej-stamp4s-actfl-i-europejskiego-systemu-opisu-kształcenia-jezykowego/> [dostęp 12.05.2020]
- <https://sealofbiliteracypopolsku.com/> [dostęp 11.05.2020]
- <https://stamp4s.avantassessment.com/avant/do/samplelogin> [dostęp 11.05.2020]
- <https://theglobalseal.com/> [dostęp 11.05.2020]
- <https://www.education.ie/en/Learners/Information/Leaving-Certificate-Grading-Scale-and-Revised-Common-Points-Scale/Leaving-Certificate-Grading-Scale-and-Revised-Common-Points-Scale.html> [dostęp 06.05.2020]
- <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ex&sc=eu> [dostęp 06.05.2020]
- <https://www.examinations.ie/exammaterialarchive/> [dostęp 06.05.2020]
- <https://www.examinations.ie/statistics/> [dostęp 06.05.2020]
- <https://www.kmk.org/kmk/information-in-english.html> [dostęp 27.04.2020]
- <https://www.kmk.org/themen/berufliche-schulen/duale-berufsausbildung/kmk-fremdsprachenzertifikat.html> [dostęp 28.04.2020]
- <https://www.mk.niedersachsen.de/startseite/aktuelles/presseinformationen/mehrsprachig-erfolgreich-sein--kultusministerin-heiligenstadt-zeichnet-rund-90-schuelerinnen-und-schueler-mit-sprachzertifikat-ihrer-herkunftssprache-aus-137424.html> [dostęp 02.05.2020]
- <https://www.telc.net/pruefungsteilnehmende/sprachpruefungen/pruefungen/detail/telc-jezyk-polski-b1b2-szkola.html> [dostęp 02.05.2020]

Agnieszka Rabiej, Małgorzata Banach

TESTING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE OF YOUNG LEARNERS

Keywords: certificate exams, language testing, language proficiency, young learners, bilingualism, multilingualism

Abstract. The article deals with the issue of testing Polish as a foreign language of bilingual and multilingual young learners. Authors of the article present different educational solutions to testing and certifying foreign language skills in Poland, Ireland, Germany and in the United States of America. Different language tests are discussed, especially German school-leaving exams in Polish (Abiturprüfung Polnisch) as well as German telc exam in Polish or Irish Leaving Certificate exam in Polish, American Seal of Biliteracy and Languages Other Than English exams (LOTE). The article includes results of the survey conducted among the young learners who decided to take the Polish certificate exam at B1 level in Poland in 2017. The participants of the research confirmed the meaningful role of the certificate exams in Polish as a foreign language. At the end of the article the specific character of the Polish language exams abroad is also discussed in comparison with the Polish language test available for the young learners at the age of 14–17.

Data wpłynięcia tekstu: 17.05.2020